

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

J. J. VERLEUR — AMERSFOORT

Jongens als bomen en meisjes van steen

*„Laten onze zonen zijn als planten, hoog
opgegroeid in haar jeugd.*

*Onze dochters als hoekzuilen, beeldhouwd
als voor een paleis.”*

Psalm 144, vers 12 en 13

Het gebeurt niet zo héél erg vaak, dat wij de Heer bidden om ferme jongens en knappe meisjes.

We vinden dat misschien wel wat werelds en materialistisch.

Trouwens, ze worden al gauw genoeg groot en dat komt dan allemaal wel vanzelf.

We houden het graag op de geestelijke kant van de zaak, want niet voor niets zegt een andere bijbelauteur, dat jeugd en schoonheid maar ijdel zijn en heel snel voorbij gaan.

Van David kunnen we ons nog wel voorstellen, dat hij in deze psalm zo bidt. Hij is de koning. Hij moest nogal wat afvechten tegen Saul, tegen de Filistijnen, tegen Ammon en al die vijanden. Hij kon dus flinke soldaten gebruiken. En als oosters vorst moest hij ook een goed-gevulde harem hebben en hij kon dus best wat knappe meisjes gebruiken. Maar als onze dominee a.s. zondag op de preekstoel zou gaan bidden, zou de kerkeraad hem al gauw op de vingers tikken en vragen, of hij in het vervolg wat geestelijker zou willen zijn.

Zou je aan zo'n predikant je katechisanten kunnen toevertrouwen?

Zou je als vader en moeder durven bidden om jongens als bomen en om meisjes van steen?

Zou je een jeugdcongres durven beleggen met een oproep aan alle stoere knapen en beeldhouwd-knappe meisjes?

Lopen ze elkaar al niet vroeg genoeg achterna?

Zijn ze al niet sexy genoeg? Moeten we daarom bidden?

Zeker, psalm 144 is een gebed van de koning en een gebed om welvaart. Maar het opmerkelijke van dit gebed is, dat het niet de levende mens uit het oog verliest en hem niet degradeert tot een produkt van een afgeroomd bestaan.

Kijk, we hebben met onze welvaart de mens zelf vergeten. We hebben die mens opgeofferd aan de verzielte produkten van die welvaart. We hebben onze jongens en meisjes opgescheept met een z.g. welvaart, die henzelf aantast.

We stampen hen vol met allerlei bombastische kennis en mogelijkheden, die ze vaak niet eens kunnen gebruiken, omdat er in die welvaartswereld voor duizenden geen plaats is.

We hebben ze blasé gemaakt, zonder idealen en zonder kansen; vet en vol gegeten met patat en frikandel met of zonder; jagers naar diploma's, waar ze misschien niets mee kunnen beginnen of tuk op verdienen en prestaties, waarin ze later zelf kapot gaan en we staan dan nog verstomd, dat ze in revolutionaire groepen of terroristische bewegingen hun heil zoeken.

De ferme jongens zijn „langharig tuig” of „moderne nietsnutten” in onze ogen geworden; de flinke knapen hebben geen eigen gezicht meer, want hun spijkerbroeken hebben hun identiteit weggemoffeld achter de gevel van anonimiteit; hun muziek is de vlotte glimlach van hun werkelijke zielepijn; de knappe meisjes zijn een verzameling mooie „stukken” geworden, waar je de lekkerste uit moet halen; pilgebruiksters tegen conceptie; sexualiteit is ook al anoniem en daarom een algemeen goed voor wie het het beste kan verkopen.

Zo hebben wij het jongen-zijn en het meisje-zijn verkward als welvaartsartikel, waarin alle eigenheid en alle eigenwaarde en alle menselijkheid verloren dreigt te gaan. Maar als we écht willen meebidden om welvaart, zullen we eerst deze psalm eens heel goed moeten gaan lezen.

Dan zullen we bemerken, dat David pas gaat bidden om lekkere dingen en om materiële voorspoed, als hij eerst heeft gebeden om *levende* mensen. Om mensen met een eigen identiteit. Om iets dat de mensen zelf zijn en hoe langer meer mogen worden.

Want David staat er versteld van, dat de Heer op die mensen let.

Dat is des te verwonderlijker, omdat die mens zo klein en gering is en als een zucht voorbij gaat.

Als er iets of iemand anoniem zou moeten zijn, dan wel die lilliputter op Gods aardbodem. (vers 3 en 4) Daar heeft David al eerder van gezongen in psalm 8. Als die kleine mens naakt op de wereld komt, kan hij nog niets anders dan schreien, slapen en eten.

Maar dat kleine mensje is een eigenheid. Een stukje schepping van God.

En, wonder, daar slaat hij acht op. Het is een beeldje van Hem!

God de Heer houdt rekening met hem, die mens: dat mensje.

Jongens en meisjes zijn voor de Heer geen spijkerbroek-algemeenheden.

Ze tellen mee in Gods wereld en in Gods plan met die wereld.

Voor New-York; voor Peking en voor Moskou niet, natuurlijk.

Hoogstens alleen als ferme jongens, stoere knapen, die kunnen vechten, als de nood aan de man komt. Knappe meisjes hebben alleen waarde als menselijke fokmerries, die voor kanonnenvoer moeten zorgen.

Anonieme nummers van een ras, dat als welvaartsprodukt een super-mens moet leveren. Geen individualiteit; geen eigenheid.

In vroeger tijden werden mannen bewapend; in de toekomst worden de wapens be- mand; niets speciaals; alleen maar een nummer van de blauwdruk van eenzelfde ge- nus, de super-soort, de „man- van-zes-miljoen.”

De bijbel zegt iets anders. Daarom bidt David om le- vende mensen met een eigen- heid: de mens, als beeld van God. Helemaal. Van binnen en van buiten. Als koning en veldheer moet hij over Gods volk waken en zorgen voor hun welzijn. Daar is een he- leboel voor nodig. Hij zal het straks allemaal noemen (vers 13 t/m 15).

Maar hij bidt allereerst om levende mensen.

Jongens als bomen, die hoog opgroeien in hun jeugd.

Jongelui, de Heer kijkt naar je en telt je mee in zijn plan. Ja, het komt er op aan, wie en wat je bent. De Heer kijkt zelfs naar je lichaam en li- chaamsbouw. Of er iets van jezelf en daarom van Hem in te zien komt. En of je je li- chaam niet verpest met car- cinogene stoffen of zielsbe- dervende drugs.

Meisjes van steen; d.w.z. prachtig opgroeiende jonge vrouwen, sierlijk als zuilen, die gebouwen dragen.

De Heer kijkt naar je en telt je mee in zijn werk.

Ook voor jullie komt het er op aan, wie en wat je bent. De Heer kijkt zelfs naar je lichaam en je lichaamsfiguur. Of er iets van jezelf en daar- om van Hem in te zien is. En of je je lichaam niet weggooit als een stuk lekkers voor de eerste de best, die je maar hebben wil.

Begrijpen we nu, waarom David bidt om jongens als bomen en om meisjes van steen?

Begrijpen we nu, waarom we ook in onze z.g. welvaart al- lereerst hierom moeten bid- den? Ook op de preekstoel en thuis, aan tafel?

God kijkt naar je en rekent op je. Op dat éne eigene, dat jou tot jou maakt en dat je

voor Hem mag gebruiken.

Daar heeft Hij zijn Zoon voor gegeven, voor jongens als bomen, voor knappe meis- jes, die door genade zichzelf zijn en daarom voor Hem zich inzetten.

Echt jongen-zijn kun je al- leen worden door Jezus Christus.

Pracht-meisje-zijn kun je al- leen door de Geest van Chris- tus.

Als al onze vaders en moe- ders eens zó gingen meebid- den!

Als al onze jongens en meis- jes een zó gingen meezoeken naar hun eigen identiteit als

beeld, als kind, als mens-van- God!

Dan begrijpen we ook het slotvers van deze psalm:

„Gelukkig het volk, waar- mee het zó gaat!

Gelukkig het volk, waar- over de Heer (zó) God is.”

Jongens als bomen; gebeeld- houdw-knappe meisjes. Ik hoop, dat ze a.s. zondag zó met hun ouders in de kerk zitten.

En dat ze deze God en Heer onuitsprekelijk lief krijgen.

Omdat Hij naar hen omziet en een eigen naam geeft in Jezus Christus.

W. G. RIETKERK — UTRECHT

Vervolgde christenen

U weet hoe er de afgelopen maan- den bij herhaling artikelen in 'Op- bouw' gestaan hebben over de z.g. **Kerk-Turken**. Een groep van 40 tot 200 Armenische christenen uit Turkije verstigden hun aandacht op zich door de toevlucht te ne- men tot de St. Jan Kathedraal in 's-Hertogenbosch en later de Ned. Hervormde Kerk in Almelo. De nederlandse overheid dreigde nl. hen ons land uit te zetten. Van alle kanten hebben deze armeense christenen hulp geboden gekregen. In Opbouw werd een actie gevoerd, die bijna f 10.000,— opleverde, die gebruikt zijn om deze armeense christenen onderdak en levenson- derhoud te bieden. De laatste be- dragen, die binnenkwamen kwamen van de Ned. Geref. Kerk te H. (f 1000,—) en H.v.d.E. te Z. (f 30,—), LJS te E (f 100,—), JdeV (f 40,—) en bureau HB (f 100,—).

Hoe is deze zaak nu verder afge- lopen?

Ik heb het deze week geprobeerd om er achter te komen. Zoals u weet is er voor ± 40 van deze Armeense christenen een uitwij- zingsbevel gekomen en zijn enke- len van hen op grond van dit be- vel opgepakt en naar Turkije terug gevlogen. Voor enkele anderen is er een plaatje gevonden in West- Duitsland, de overige ongeveer dertig Armeniërs zijn 'ondergedo- ken', d.w.z. ze zijn de Ned. Herv. Kerk in Almelo ontvlucht en nu ergens in den lande ondergebracht. Het was bijzonder moeilijk om over hen informatie te krijgen, wat voor de hand ligt.

Intussen is er een uitzending vna

de Tros geweest over deze z.g. Kerk-Turken, waarbij is gesugge- reerd dat het deze mensen om een plekje te doen was in een wel- vaartsland en verder niets. Wie echter zelf met deze mensen ge- sproken heeft en hun gedepri- meerdheid en levensstijl geproefd heeft, weet beter. Het is bijzonder jammer dat wij deze groep van vervolgte christenen niet royaal de gastvrije hand hebben kunnen bieden, een blamage voor een zich christelijk noemend land!

De rapporten van de Wereldraad van Kerken over de situatie in Turkije maken duidelijk dat hun verhalen over vervolgingen niet overdreven zijn. Het verleden van deze Armeniërs (die bijna geheel zijn uitgeroeid aan het begin van deze eeuw) wordt in Turkije to- taal verzwegen en in het Westen genegeerd.

Ik weet niet wat wij verder nog kunnen doen voor het dertigtal Ar- meense christenen dat nog in ons land rondzwakt. Hun actie-cen- trum geeft geen gehoor bij her- haald bellen en de kranten maken mij ook niet wijzer. Misschien dat één van de lezers van 'Opbouw' mij aan verdere informatie kan helpen.

Intussen blijft het belangrijk om de omstandigheden van al die christenen in gedachten te houden

die om hun geloof vervolgd wor- den.

Dat gebeurt in Turkije. Graag wil ik hier nog iets over zeggen. De situatie van de Armeniërs is in ze- ker opzicht nog niet het duidelijkst. De Armeense christenen waarover wij geschreven hebben zijn niet die getuigende evangelische christenen die wij in gedachten krijgen als wij denken aan vervolgingen. Hun christen-zijn is veeleer „ingepakt” in hun volksbestaan en cultuur. Zij zijn vanouds christelijk en hun tradities lijken veeleer op de ou- derwets Rooms-Katholieke tradities of die van Oosters orthodoxe en koptische kerken. Daarom ligt in de agressie van de mohammedaanse Turken tegen de Armeniërs ook een stuk haat opgesloten tegen een minderheid in hun midden die an- ders is dan zij — niet mee wil doen met hun geloof en sociaal vaak rijker was dan zij zelf zijn. Toch is het zó dat de mohamme- daanse-turkse agressie tegen bijv. de Armeense christenen ook ge- richt is tegen het **christelijk-zijn** van deze hun volksgenoten. Dat blijkt het duidelijkst uit het feit dat zij die zich in Turkije als evange- lisch christen presenteren het nog moeilijker hebben, ook als zij he- lemaal niet bij een bestaande min- derheid behoren. Nog onlangs heb ik het verhaal gehoord van een moord op een evangelist, die van- uit Nederland in Turkije opereer- de. Daarom is het goed om mee te leven met die christenen die in het bijzonder een last hebben voor Turkije en daar soms met grote zelfopoffering naar toe trekken om waar mogelijk het evangelie uit te dragen. Ik denk hier aan het werk van Operatie Mobilisatie en raad diegenen die hun werk in Turkije steunen aan om contact op te ne- men met de heer P. Veling, Vi- valdistraat 9, 4102 CM Culemborg, tel. 03450-3043.

Tegelijk gebruik ik dit artikel om uw aandacht nog te vragen voor de situatie van andere groepen ver- volgte christenen.

Bovenaan de lijst zet ik de situatie in Ethiopië. U weet, daar is ná keizer Haile Eelassi een nieuw marxistische regering aan het be- wind gekomen. Jonge fanatieke marxisten herorganiseren het land naar hun model, maar zij gaan daarbij met grote wreedheid te werk. Duizenden ethiopische bur- gers zijn al omgebracht. Het is een schrikbewind. Onlangs is door deze regering het besluit genomen dat het christendom uit de samenle- ving moet verdwijnen.

Ik kreeg van een zendeling in Kenya het bericht door dat een vluchteling uit Ethiopië bij hem gekomen was met het verhaal dat systematisch alle christenen die dit bewind maar opsporen kan voor de keus gesteld worden: je zweert je geloof af of je krijgt de kogel.

Eritrea wil ik ook graag noemen. In deze provincie van Ethiopië woedt een vrijheidsoorlog die uit- zichtloos is. De weinige christenen

die daar zijn zijn onder continuë dreiging dat ditzelfde Ethiopische bewind hen zal opsporen en afmaken. Bovendien zijn er van het volk van Eritrea honderdduizenden vluchtelingen en zwerven rond in de woestijn van Eritrea en vooral van Soedan. Steun aan enkelen van hen kunt u geven via de Stichting Zendings Thuisfront Holland in Lisse, giro 3186402.

Pasgeleden heeft u berichten kunnen lezen van ds Georg Vins die onverwacht naar het Westen werd uitgewezen door de Russische overheid. Zijn verhalen wakkeren het meeleven aan met de vervolgte christenen in Oost-Europa.

Vele van onze kerken steunen al sinds lang de kerk in Hongarije. Ik noem hier m.n. de Stichting Oost-Europa Kontakt, postbus 233, Velp, giro 3805166.

Wie verdere steun wil geven aan de onder het communisme vervolgte christenen kan dat doen via de stichting „Vervolgd christendom”, postbus 300, Soest, giro 2962556.

De lijst van landen waar christenen vervolgd worden is hiermee nog verre van compleet.

Op zijn minst moet China genoemd worden, waar wel meer openheid is maar waar de situatie nog zeer bedreigend blijft.

Ook de Moslim-landen in Zuid-Oost Azië kennen nauwelijks godsdienstvrijheid. Voor zendingswerk in Nepal kunt u het werk steunen van Nicky Waaning via de giro van de Ned. Geref. Kerk in Eck en Wiel, giro 2809962. Ook daar worden de christenen verdrukt.

Tenslotte zijn er vele plaatsen in Zuid-Amerika waar het voor christenen bijzonder moeilijk is en waar vooral de stichting 'De Akker is de wereld' met het blad 'Kruistochten' in Ermelo steun biedt: gironummer 3263866. Deze stichting steunt ook de vervolgte christenen in China, Zuid-Oost Azië, achter het IJzeren Gordijn en in Afrika.

Ook dit keer was mijn bijdrage aan Opbouw voornamelijk informatief. Maar ik hoop u te hebben geholpen bij een heel belangrijke zaak, nl. het mee-leven en meebidden met miljoenen vervolgte christenen over heel de wereld.

Misschien doet u er goed aan de informatie uit dit artikel door te geven aan uw diakonie.

ning dat een dergelijk beroep niet opgaat omdat het hier niet gaat om een gebod maar om een vloek. Slavernij is ook een gevolg van de zondeval. In beginsel heeft Paulus het fundament van de slavernij ondergraven. Een beroep hier op past alleen in een discussie over de gevolgen van Gen. 3 : 16.

Nu beroept Paulus zich niet op Gen. 3 : 16 maar op de scheppingsordinantie. „Want Adam werd het eerst geschapen en daarna Eva” (1 Tim. 2 : 13).

Dit beroep doet Paulus als hij spreekt over de **orde** in de gemeente. Hij stelt de verhouding tussen Adam en Eva, tussen man en vrouw, ten voorbeeld aan de gemeente. Ook drs H. de Jong stelt in zijn artikelenreeks (Opbouw, 21e jrg. nr. 18-21) dat de huwelijksverhouding verdere gevolgen heeft. „Paulus verbindt de verhouding van man en vrouw (in het huwelijk, maar dat heeft toch gevolgen voor de man-vrouw-verhouding in het algemeen) aan die van Christus en de gemeente (Efeze 5 : 22 v.v.).”

Als de verhouding van de man-Adam en de vrouw-Eva, krachtens de scheppingsordinantie, verder strekt dan het huwelijk dan is de huwelijksverhouding zoals deze door God **vóór** de zondeval bedoeld is maatgevend voor de ordening van de christelijke gemeente.

Nu heeft de Here God de vrouw geschapen als een **hulp**, die als tegenover hem (de man) is Gen. 2 : 18).

In die volmaakte schepping was de

vrouw een (volmaakte) hulp. Dat hulp zijn kan dus **nooit of te nimmer** iets van een mindere orde zijn. Dat „hulp” zijn, die bijzondere aanleg voor dienen en verzorgen, heeft de vrouw niet ontwikkeld door haar opgesloten leven in huis. Neen, dat heeft ze als eigenschap van God de Schepper gekregen. Daarom zal de man zich dit nooit zo eigen kunnen maken als de vrouw. De man heeft andere eigenschappen bij de schepping ontvangen.

In het licht van deze scheppingsordinantie moet men de positie van de man en de vrouw bezien, zegt Paulus. Dat betekent dan ook dat wij al wat Paulus schrijft vandaar uit moeten beoordelen. En dan valt temeer op dat er in de tijd van Paulus geen vrouwen een ambt hebben vervuld, maar dat wel veel vrouwen hem als **hulp** hebben geëdiend.

Onze overlevering (traditie), dat een ambt slechts door mannen, en derhalve niet door vrouwen, vervuld kan worden is alleen maar uitlegging en toepassing van wat God's Woord ons leert.

Hiermede besluit ik. Er is veel geschreven rond de vrouw in het ambt, dat behoeft niet herhaald te worden. Vooral in mijn eerste artikel (Opbouw d.d. 20-4-79) heb ik een overzicht willen geven. Aan de hand van het artikel van br. Meulink heb ik nog eens willen beklemtonen het principiële belang van het beroep op de scheppingsordinantie.

D. VAN DE WETERING — SASSENHEIM

Vrouwen-ambtsdragers? (2)

Onze Here Jezus heeft, zoals we eerder opmerkten, o.a. in Matth. 15 : 1 e.v. geleerd dat overleveringen die in strijd zijn met de wet, God's Woord krachteloos maken.

Zo moeten we aan de hand van God's Woord onderzoeken of de overlevering (traditie), dat alleen mannen de ambten mogen vervullen, in strijd is met de wet. Zo ja, dan moet de wet gehoorzaamd worden.

Hoe was het nu in de tijd van de eerste christen-gemeenten?

We lezen daar veel over in de Bijbel.

De apostelen hadden in eerste aanleg de leiding. Hun werk groeide hen boven 't hoofd. Om te verzekeren dat zij beschikbaar bleven voor hun taak het Evangelie te verkondigen werden er zeven mannen-diakenen gekozen, die meer speciaal belast werden met de verzorging van de armen (Hand.).

Uit Hand. 15 : 6 blijkt dat, samen met de apostelen, ouderlingen voor de gemeente zorgden.

De apostelen konden niet overal tegelijk zijn en dit bracht met zich dat ze in nieuwe gemeenten ouderlingen aanstelden (Tit. 1 : 5). Dezen moesten o.m. bekwaam zijn te onderwijzen in de christelijke leer (1 Tim. 3 : 2). Dat moest vooral ook omdat er naast de profeten die onder de leiding van de Heilige Geest het Woord Gods verkondigden, ook **valse** profeten opstonden. Het was nodig dat de geesten beproefd werden (1 Joh. 4 : 1). Niet

iedere ouderling kon dit zodat er onder hen kwamen die speciaal gingen arbeiden in de leer (episkopen).

Het mag duidelijk zijn dat de organisatie van onze gemeenten, ondanks de eeuwen die vervlogen zijn, in principe overeenkomt met die van de eerste tijd na Christus' hemelvaart.

En ook toen was er geen vrouw in het ambt. Het is erg moeilijk om door middel van uitleggingen in enkele gevallen in de buurt van een ambtsvervulling door vrouwen (Phebe, oudere weduwen) te komen. Terwijl vervulling van het ambt door mannen veelvuldig voorkomt en zonder nadere uitlegging uit de Bijbel gelezen kan worden.

Toch laten voorstanders van de vrouw in het ambt zich door deze gegevens niet overtuigen. Vooral niet als tegenstanders zich beroepen op Gen. 3 : 16 waarin God zegt dat de man over de vrouw zal heersen.

Met br. Meulink ben ik van me-

pastorale notities

In mijn brievenbus vond ik een traktaat dat aangeboden werd door de Gereformeerde Kerk-vrijgemaakt. Dat laatste doet er overigens niet toe: het had evengoed van de Chr. Geref. of van ons kunnen zijn. Het heeft als titel „Volk in nood”. De foto op de omslag suggereert die nood nu niet bepaald. Je ziet een idyllisch kerkje in een bloeiende boomgaard. De woorden „Volk in nood” passen ook niet in het kadertje, dat in de omslagfoto is uitgespaard. Daarom denk ik, dat de drukker nog een paasfolder had liggen en de omslag daarvan opnieuw gebruikt heeft en alleen de woorden op de buitenkant veranderd. Men had er goed aan gedaan, een kunstenaar te vragen, uitdrukking te geven aan een volk in een noodsituatie. Op de inhoud is ook wel wat aan de merken. De nood van het volk is, volgens het traktaatje, dat het volk niet meer naar de tien geboden leeft. Alsof het dat wel ooit gedaan heeft. Moet je eens lezen, wat oude schrijvers te berde brengen over het volksleven van vroeger. Op kermissen en bij bruiloften.

Altijd weer heeft men in bepaalde kringen de gedachte, dat het volk vroeger Godvrezend was en dat het dus terugkeren moet naar de dagen van weleer. In het geschriftje worden dan het volk zijn zonden voorgehouden, als daar zijn: sex, toto, drugs, crucifixen, gevloek; op zaterdagavond naar de kerk in plaats van op zondag, crisis van het gezag, abortus provocatus, euthanasie, bankovervallen, loterijen, belastingontduiking, geroddel enz. enz. In één van de laatste zinnen worden we opgeroepen om een nieuw leven te beginnen met Christus. En als het volk nu eens netjes naar de tien geboden ging leven? Dan hadden politie en justitie niets meer te doen, maar dan nog kende ons volk de Here niet. De nood van het volk ligt hierin, dat men het leven zinloos vindt omdat er niemand naar je omkijkt, en als er een God is, waarom blijft Hij dan maar op zijn stoel zitten? We zongen vorige week in de kerk de belofte die een gebed is tegelijkertijd, uit psalm 138: Als Gij het woord van Uw verbond, met eigen mond hun hebt willen leren. De tien geboden, dat komt daarna als vanzelf. Als regel van de dankbaarheid. Maar hoe moeilijk is het, om de mensen buiten, te laten zien, hoeveel je aan de Here hebt, die zo'n Unieke Helper is in je nood.

A. H. Algra, Sliedrecht

D. W. L. MILO — DALMALLY

ENKEL KONIJNEN?

n.a.v. Richard Adams
„Watership Down”, 1972
„Waterschapsheuvel”, 1974

In het Engelse taalgebied bestaat een speciale schrijftechniek, die u over heel de wereld kunt aantreffen. Bedoeld is hier niet de techniek om met zo weinig mogelijk woorden zo veel mogelijk te zeggen. Bedoeld is die techniek, die een fantasiewereld kan baseren op heuse geografische en natuurlijke gegevens. Neem de ficties van Roald Dahl, die meestersverteller. De entourage van zijn fantasieën is zo, dat u de situatie ter plaatse zou willen verifiëren. Zelfs in zijn kinderboeken komen kaartjes voor, waarop u zijn verhaal met de vinger kunt bijwijken.

Het boek „Waterschapsheuvels” is allerm minst een kinderboek — hoewel ook uw kinderen er zich aan zullen verzadigen. Maar het heeft als bijlage een plattegrond met een stukje Zuid-Engeland, naar de officiële kaart van de Ordnance Survey (zeg maar kadaster) getekend, inclusief k.m.-aanduidingen en hoogtelijnen. Dit boek gaat over konijnen, over hun organisatie in kolonies, hun behoeften en hun vreugden. Het beschrijft een „volksverhuizing” van een groep konijnen, wier bestaan op het spel stond en die — met grote avonturen en onder adembenemende omstandigheden — zich zeven kilometer zuidelijk verplaatsten. En omdat de kolonie geen wijfjes bezat en tot spoedig uitsterven gedoemd scheen, werden door een weloverwogen expeditie uit een zeven kilometer verder gelegen kolonie een aantal overvloedige wijfjes gestolen. Vraag niet hoeveel intuïtie, doorzettingsvermogen, besluitvaardigheid en „inzicht” vereist zijn. Toch is de operatie-Waterschapsheuvel een in de natuur geconstateerde en te constateren verplaatsing van onmogelijke naar aanvaardbare omstandigheden, waarbij een „survival of the fittest”, een overleven van de geschiktsten, stevast het hoofdthema vormt.

—o—

Veel schrijvers en denkers hebben geworsteld met de problemen die zich voordoen, wanneer ze gebeurtenissen uit het schier onbereikbare dierenleven naar het menselijk denken wilden overzetten. De vragen vermenigvuldigden zich immers. Kunnen dieren logisch denken? Kunnen ze gevaarvolle omstandigheden aanvoelen? Kunnen ze het gevaar van morgen vandaag voorvoelen? Kunnen ze — naast apatische paniek — ook op slagvaardige wijze uitkomsten vinden? En als ze geen logisch denkvermogen hebben, bezitten ze dan wel intuïtie?

Vroegere schrijvers, bijzonder de fabelschrijvers, beschouwden de dieren als bijna waardeloze wezens, gespeend van alle menselijke eigenschappen; ze gebruikten de dieren slechts om menselijke rollen in hun verhaal te spelen. Natuurkenners als Rudyard Kipling en Hermann Löns konden zich in de dieren-situatie verplaatsen, namen hun objecten serieus; maar hielden hun verhalen menselijk, lieten de dieren zelfs in dialect spreken. De moderne schrijvers over de dierenwereld als Karl Lorentz¹⁾, Maurice Burton²⁾ en andere weten zoveel van hun dieren af, dat ze de leegten niet met menselijke gedachtenspinsels behoeven op te vullen. Het verslag van hun waarnemingen doet de dieren meer recht dan de door Kipling verleende adelstand. Deze schrijvers laten u zelf de vragen beantwoorden, die hierboven gesteld zijn.

Want ga eens na. Of dieren logisch denken of niet, hun overlevingskansen zijn groter dan van de gedetermineerde mens. Of ze gevaar aanvoelen — daarover kunnen jagers u te woord staan. Dat ze helderziend zijn voor toekomstige situaties is door veel schrijvers aangetoond; u herinnert zich wel dat dieren vóór op onweer, aardschokken, zonsverduistering en prairiebranden reageren. En wie op vossen gejaagd heeft weet, dat de vos nooit in paniek komt (of hij moest op de klem vastzitten en doodgeknuppeld worden) maar altijd de situatie beheerst en voor alles tracht, de jager bij de neus te nemen. Telkens als hij ontkomen is kijkt de jager beteuterd en dat ziet de vos graag nog even. Over intuïtie zwijgen we: zelfs de ooievaar kent zijn gezette tijden³⁾.

Als er een boek is dat de dieren, Gods eigen schepselen, eer aandoet, dan de Bijbel. De rechtvaardige kent (heeft alle weet van) het leven van zijn dieren⁴⁾. Ga tot de mieren, zei Salomo, zie haar handelingen en word wijs⁵⁾. De hondjes mogen eten wat van de maaltijd van hun baas over-

schiet⁶⁾. Een rund kent zijn eigenaar, een ezel de krib van zijn meester — maar Mijn volk heeft geen inzicht⁷⁾. De mieren zijn een volk zonder kracht — toch slaan ze hun voedsel op in de zomer⁸⁾. De sprinkhanen hebben geen koning — toch trekken ze gezamenlijk in goede orde op⁹⁾. Mieren, klipdassen, sprinkhanen en hagedissen, zegt Salomo, „ze zijn de kleinste op aarde — doch bovenmatig wijs”⁹⁾.

Ja, zo staat de Bijbel vol over dieren — veel meer dan hier is aangehaald. En daarin doet de Bijbel de dieren allè eer aan, die hun toekomst. Die taal is dan ook heel anders dan van de moderne natuuraanbidder, die de dieren letterlijk over het paard tilt — waardoor ze zich een ongeluk vallen.

Een aantal jaren geleden loste ik ergens in Nederland een schot — mogelijk op een konijn. Maar binnen drie seconden gilte een stem van een onzichtbare natuuraanbidder: móórdenaar! Deze ervaring — zo kunt u geregeld in de jagerswereld lezen — wordt vandaag in het groot opgedaan: alle jagers worden tot moordenaars, uitroeiers van de natuur, gestempeld. Dat het dichtbevolkte Nederland ongelooflijk rijk aan dieren is¹⁰⁾ en dat dit voorrecht met een goed geordende jacht samenhangt, dringt tot de verblinde „natuurbeschermers” niet door. Nog minder dringt tot de stadsmens door: dat zijn agressieve instelling, die konijnen boven mensen stelt, met dezelfde overbevolking te maken heeft, die konijnen tot emigratie kunnen brengen.

—o—

Terug dus naar de konijnen van Waterschapsheuvel. Met grote vaardigheid beschrijft Richard Adams de geschiedenis van zijn kolonie. De moed,

M. R. VAN DEN BERG — LEIDEN

JEREMIA

Volhardende liefde

Dat moet wat voor Jeremia geweest zijn. Hij was de 65 al gepasseerd. Hij was hard op weg naar zijn 50-jarig ambtsjubileum. Al die tijd had hij het volk moeten vermanen en bestraffen en het oordeel moeten aankondigen, zonder dat het iets had uitgehaald. Alleen in de tijd van Josia was er even een korte periode geweest, waarin het de goede kant leek op te gaan. Maar het bleek toch al gauw, dat ook de reformatie van Josia niet doorwerkte naar de harten. En toen kon Jeremia weer beginnen met het ploegen op rotsen. En nu in Egypte mag hij nog eens weer van voren af aan beginnen.

Je zou zeggen: die man moet toch eens moedeloos worden. Hij moet het bijltje er toch eens bij neergooien! Het ligt toch voor de hand dat hij gaat zeggen: nu doe ik het niet langer; het is mooi genoeg geweest. Toch heeft Jeremia dat niet gedaan. Dat heeft te maken met de vervulling van de belofte die de HERE hem bij zijn roeping gegeven had: Ik zal u maken tot een versterkte stad, tot een ijzeren zuil en een koperen muur (1: 18). Die belofte heeft Jahweh aan hem vervuld. Jeremia was niet klein, niet kapot, te krijen. In Egypte begint hij weer van voren af aan, nog ongebroken.

Er moet, zowel bij God als bij Jeremia, ook een enorme betrokkenheid

op en liefde tot het volk achterzitten. als je vijftienveertig jaar lang het volk maar blijft waarschuwen en blijft oproepen tot bekering, telkens maar weer en zonder resultaat, en als je er dan nog niet genoeg van hebt maar gewoon verder gaat, dan moet je wel gedreven worden door liefde. Dat kan niet anders.

Zoveel houdt God nu van zijn volk, van zijn kinderen, ook al trekken zij zich niets van Hem aan. Hij geeft het niet op. Hij laat de moed niet zakken, maar probeert telkens weer zijn afvallige volk voor zich te winnen.

Wervende liefde

Dat probeert Jahweh ook nu weer in Egypte. Hij begint met hen te herinneren aan wat er met Jeruzalem gebeurd is, aan de rampspoed die over de stad en het land gekomen is. Of neen, die is niet zo maar gekomen. IK heb die over Jeruzalem en alle steden van Juda gebracht. Rampen waren het. Een catastrofe was het. En die heb IK over Juda en Jeruzalem gebracht, zegt de HERE.

Velen proberen tegenwoordig elke relatie tussen God en rampen te ontkennen. Hun bedoeling is vaak goed. Men probeert dan de HERE in bescherming te nemen tegen allerlei aanvallen. Maar dan gaat men in zijn ijver te ver. Want volgens de Schrift is het helemaal niet waar, dat God nooit iets met rampen en oorlog en verwoesting heeft uit te staan. De HERE zegt het hier zelf heel nadrukkelijk: IK heb die rampen over Juda en Jeruzalem gebracht.

En waarom heeft Hij dat gedaan? Ten gevolge van het kwaad dat ze bedreven om Mij te krenken, door offers te ontsteken voor andere go-

de slagvaardigheid, de levenslust, de angsten van zijn sujetten zijn naar het leven getekend. Zonder aan het konijn menselijke eigenschappen toe te schrijven, maakt hij hun onderling en gezamenlijk optreden voor mensen toch wel zeer aanvaardbaar. Zelfs hun taal (waarom geen taal? in kolonies word toverleg gepleegd) wordt soms geciteerd en Adams maakt in zijn poging tot nauwkeurig vertalen de zaak indrukwekkend!

Indien er slechts een wreed mechanisme onder de dieren zou bestaan, waardoor elke sterke iedere zwakke kon overleven, zou het probleem van intelligentie bij dieren tot zijn minimum zijn teruggebracht. Maar er bestaat barmhartigheid bij dieren, die niets met wreedheid heeft te maken¹¹⁾. In het groepsoverleg bij Adams' kolonie speelt een onderontwikkeld konijntje, maar met sterke intuïtie, een voorname rol; daar kunnen wij mensen wat van opsteken¹²⁾. Voor „mensendingen”, al die voorwerpen en omstandigheden die door mensen in het landschap zijn aangebracht, zit een element van aanpassing, dat u gemakkelijk met „begrip” zou willen vertalen. In de maatschappelijke orde liggen veriteiten. De beschreven kolonie heeft een aristocratisch-democratisch karakter: alles gaat in overleg, er is bepaald geen dictatuur, maar wat de besten, de vaardigsten, de verstandigsten voorstellen wordt dankbaar aanvaard. In een andere kolonie, waar een generaal met kapiteins en politie regeren, versuft het individu tot een hulpeloze slaaf vol kadaverdiscipline. Ook dit is wijsheid voor mensen.

Bij nog een punt zou ik willen stilstaan en dan kom ik tot het hoogtepunt. Adams toont een ongelooflijke kennis van kruiden, planten en andere gewassen — alle van belang voor konijnen. Die konijnen moeten immers in planten hun voedsel vinden, tevens hun dranken, ook hun medicijnen, mede hun lekkernijen. Ze moeten „instinctief” (wat is dat

eigenlijk?) weten welke planten schadelijk of zelfs dodelijk zijn. Kortom ze hebben een van generaties overgeleverde ervaringskennis van goed-en-kwaad. Als u twintig procent van het boek hebt gelezen, bent u 62 gewassen en 36 dieren tegengekomen. Daaronder niet alleen gras, paardewortel en klaver, maar ook waterkers, bingelkruid, sorbenkruid, zonnedaauw, tijftaf, koolmees, torenvalk en doodgraverskever. Of ze alle in het Nederlands bestaan kon ik niet nagaan; wel merkte ik dat oeverwaluwtenten onrecht met huiswaluw is vertaald.

Het hoogtepunt van dit boek ligt naar mijn mening in een van zijn vele verhalen, sagen. Deze vertelling wil dat een kolonie zo zeer door wrede aanvallen werd bedreigd, dat zijn opperkonijn „een voorzichtig verdrag met de hel” trachtte te sluiten¹³⁾: hij verzocht de redding van zijn volk ten koste van zijn eigen leven; een positie, die door de hogergestelde mens al duizenden jaren geleden verlaten is. En zie wat er gebeurde. Het offer van de koning werd niet aanvaard. De koning werd gemarteld, geschonden en vernederd — maar niet gedood. Toen hij lange tijd later als wrak in zijn vroegere kolonie terugkeerde, had deze de rampen overleefd, maar kende de koning niet meer. Integendeel, men stond vijandig tegenover die oude vechters van een vorige generatie: „als die maar niet vochten was er ook geen oorlog!” — Maar de koning verzuchtte: „een konijn, dat niet weet wanneer een geschenk hem gered heeft, is armer dan een slak”.

1) dr Karl Lorenz „Ik sprak met viervoeters, vogels en vissen” — 2) Maurice Burton „Als stomme dieren praten” — 3) Jer. 8:7 — 4) Spr. 12:10 — 5) Spr. 6:6 — 6) Mtt. 15:26, 27 — 7) Jes. 1:3 — 8) Spr. 30:26 — 9) Spr. 30:24 — 10) F. F. Hazelhoff „Dierenrijk Nederland” — 11) mijn artt. „Genade — bij de beesten af”, Opb. 22-8-69 en „Helderziendheid bij dieren”, Opb. 14-7-72 — 12) Pred. 9:15 — 13) Jes. 28:15.

hulp bij bijbelstudie

den (vs. 3). Jahweh is geen kille, koude God die door niets geraakt wordt en die alles wat er gebeurt, onaandoenlijk zit aan te staren zonder er ook maar in het minst door beroerd te worden. Geen sprake van. Hij kan gekrenkt worden. Juist omdat Hij een God van liefde is en zijn volk zo liefheeft, kan zijn volk Hem zo diep krenken als het zijn heil zoekt bij anderen. Liefde is exclusief. Liefde kan het niet verdragen als er derden in het spel komen. Daarom, vanwege gekrenkte liefde, had Jahweh die rampen over Juda en Jeruzalem gebracht.

Daar herinnert Hij de Judeeërs in Egypte aan. Jullie weten er alles van, zegt Hij in vs. 2. Jullie zijn er zelf bij geweest en er getuigen van geweest. En Ik had nog wel zó gewaarschuwd, gaat Hij verder. Al mijn knechten, de profeten, heb Ik gestuurd, vroeg en laat, steeds maar weer, zonder ophouden, met de boodschap: doet zo iets gruwelijks dat Ik haat, toch niet.

Afgoden dienen, je heil zoeken bij iemand of iets anders dan bij Jahweh, is iets gruwelijks, iets afschuwwekkends. De HERE haat het. Hij walgt ervan. Daarom zijn Jeruzalem en de steden van Juda nu een woestini (vs. 6).

Dat weten jullie toch, zegt de HERE. Maar waarom beginnen jullie dan nu weer opnieuw Mij te krenken en hier in Egypte andere goden te dienen?

Begrijpen jullie dan niet waar jullie mee bezig zijn? Jullie begaan een groot kwaad tegen jullie eigen leven. Jullie roeien man en vrouw en kind en zuigeling uit Juda uit, zodat er uiteindelijk niemand van jullie overblijft (vs. 7). Daar zijn jullie mee bezig. Jullie roeien jezelf uit. Dat is het resultaat van afgodendienst. Afgodendienst is zelfmoord.

Zijn jullie dan nu al weer vergeten wat voor kwaad jullie vaders en jullie zelf gedaan hebben in Jeruzalems straten en dat daarom Jeruzalem nu een puinhoop is (vs. 9)? Er is nog helemaal niets veranderd (vs. 10). Zelfs de verwoesting van Jeruzalem en de ballingschap hebben jullie niet tot inkeer gebracht. Ze hebben geen spoor van verootmoediging teweeg gebracht.

Versmade liefde

Je hoort de teleurstelling in de woorden van Jahweh meeklinken. Hij had zo gehoopt, zo graag gewild, dat zijn volk door de oordelen tot inkeer zou komen en zich met heel het hart tot Hem gekeerd zou hebben. Maar het is niet gebeurd. Ze zijn niets veranderd. Ze hebben er niets van geleerd. Zo hardnekkig kunnen mensen zijn. Dwars door Gods oordelen heen kunnen ze voor Hem overeind blijven staan en weigeren voor Hem te buigen.

Daarom, zegt de HERE, komt het oordeel opnieuw over jullie. Hier in Egypte. Het zal komen in alle hevigheid. Jullie zullen allemaal uitgeroeid worden in Egypte en nooit terugkeren naar Juda, op een paar vluchtelingen na (vss. 11-14).

En dan moet u even op de reactie van het volk letten, van de mannen en de vrouwen. Die is nu veel scher-

per dan de reactie op weg naar Egypte. Toen zeiden ze nog: we geloven niet dat Jeremia's woord Jahweh's woord is; daarom luisteren we er niet naar. Toen hielden ze nog de schijn op dat ze niet onverschillig waren voor Gods Woord. Maar dat doen ze nu niet eens meer. Ze zeggen nu rondt: wij luisteren niet naar wat je ons in naam van Jahweh hebt gezegd. We leggen het gewoon naast ons neer.

Nu komt de aap onverbloemd uit de mouw. Nu komt ongemaskerd naar buiten van altijd al hun houding bepaald heeft: de weigering om naar de HERE te luisteren.

Dat móet er ook wel een keer uitkomen. Als iemand weigert Christus te erkennen als degene die het in zijn leven voor het zeggen heeft, dan kan hij dat wel een hele tijd camoufleren met allerlei redeneringen en argumenten. Maar op een gegeven ogenblik geeft hij zich bloot. Dan zegt hij: het kan wel waar zijn dat Christus dat gezegd heeft, maar ik doe toch wat ik wil. Of hij zegt: Paulus kan me nog meer vertellen. Dan komt de grondhouding, de positiekeuze van het hart duidelijk aan het licht.

Feiten zijn stom

Maar hoe kan dat nu? vraag iemand. Heeft de verwoesting van Jeruzalem hun dan zo weinig te zeggen? Trekken ze daar dan helemaal geen lering uit? Ze kunnen daar toch niet omheen? Dat feit spreekt toch een duidelijke taal?

Ja, dat vonden de Joden in Egypte ook. Maar zij hoorden er iets heel anders in. Juist omdat we de ene ramp na de andere beleven, zeiden ze, zijn we weer begonnen met het bren-

gen van offers aan de koningin des hemels. Vroeger, in de tijd vóór Josia, deden we dat ook. En toen ging het ons goed. Toen hadden we volop te eten en te drinken. Toen waren er geen catastrofes. Toen waren we gelukkig.

Maar toen kwam Josia en maakte er een eind aan. Sinds die tijd brachten we geen offers meer aan de koningin des hemels. En toen had je de poppen aan het dansen. Van dat moment af is de ene ramp na de andere over ons gekomen. Wat is ons sindsdien al niet aan onheil overkomen! Josia zelf is gesneuveld tegen farao Nacho. Het land moet een zware schatting betalen aan Egypte. Dat hebben we gevoeld! Toen kwamen de Babyloniërs. Koning Jojachim werd in ballingschap gevoerd met een deel van het volk. Onze industrie werd ontmanteld. Daar kwam nog eens een zware droogte en een hongersnood overheen. Jeruzalem werd verwoest met de tempel. Het grootste deel van het volk werd naar Babel gevoerd. En nu zitten wij hier in Egypte als politieke vluchtelingen zonder land. En tallozen van ons hebben een of meer familieleden verloren door de honger, het zwaard en de ballingschap. Het is één lange reeks van rampen, omdat we inderijd gestopt zijn met het brengen van offers aan de koningin des Hemels. Daar ligt de oorzaak van onze ellende. En daarom hebben we geloften gedaan, dat we de koningin des hemels weer offers zullen brengen. Die geloften zullen we houden ook. Daar breng je ons niet van af, Jeremia.

EX-LIBRIS

T. Hoekstra — Zwolle

Ex-Libris betekent letterlijk: uit de boeken. De term wordt nu gebruikt voor een eigendomsmerk dat men in zijn boeken kan plakken. Zo'n ex-libris is vaak een klein kunstwerkje dat speciaal in opdracht van een boekenliefhebber is gemaakt.

Mocht u over dat (interessante) onderwerp meer willen weten, dan verwijs ik u naar de boeken van Joh. Schwencke, o.a. naar zijn: Exlibriskunde (1947) dat u waarschijnlijk in een Openbare Bibliotheek wel zult kunnen vinden.

Ik heb al aangekondigd dat het in de bedoeling ligt een tijdlang in „Opbouw” een rubriekje te vullen met letterkundige onderwerpen. En zoiets moet toch een naam hebben; daarvoor wil ik de term Ex-Libris gebruiken. Daarmee wordt aardig aangegeven wat de aard van die rubriek zal zijn: een greep uit mijn boeken, ex-libris.

Het woord wordt dan wel in een andere betekenis gebruikt dan gewoonlijk, maar dat vind ik juist wel passend. Ook in literatuur, speciaal in poëzie, worden woorden vaak in een heel speciale, soms afwijkende, betekenis gebruikt.

Er zijn dichters, vooral bij de z.g. „experimentelen” die daarin erg ver zijn gegaan; dat is waarschijnlijk ook één van de oorzaken dat hun poëzie voor veel lezers zo moeilijk is. Toch vinden we dit soort woorden-spel ook wel bij dichters uit het verleden, bij Vondel b.v. En daarom durf ik het ook aan voor deze „literaire grabbelton” een woord te gebruiken in zijn letterlijke, en daarmee afwijkende betekenis! Ex-libris: uit de boeken.

Poëzie is kinderspel

Een bloemlezing uit de gedichten van Lucebert heeft als titel: Poëzie is kinderspel.

Dat is op heel wat manieren uit te leggen: gedichten zijn onbelangrijk, een spel voor kinderen, dichters die eigenlijk als onnozele kinderen in de samenleving staan. Dat „spel-element” is eigenlijk altijd met poëzie verbonden geweest, maar u weet vermoedelijk ook wel dat een spel dóódrnstig kan zijn.

Fraaie voorbeelden van zulk woordenspel zijn te vinden bij de zeventiende-eeuwse dichter Constantijn Huygens. Hieronder vindt u enkele van zijn „Sneldichten”.

Drukker

*Mijn drukker leeft in droeve druk,
want drukken geeft hem weinig druk.
't Was geen bedroefde drukker,
Viel 't drukken maar wat drukker.*

Van Huibert Boekman

*Wat moogt gij naar geleerdheid zoeken
in Huiberts hoofd? Daar is er geen:
Hij heeft veel uitgelezen boeken,
half uitgelezene niet één.*

Een Spaans gezegd

*Toen wij u gaarne namen,
Noemden we u madame;
Nu ge ons hebt geriefd,
Gewoon naar 't ons belieft.*

De verleiding is groot er nog een hele tijd mee door te gaan. Ongetwijfeld heeft de aandachtig lezer gezien dat onder het woorden-spel een diepe ernst kan liggen. En ook als de toon wat luchtiger is, kan toch de bedoeling serieus zijn. Het oudste literaire produkt uit de lage landen bij de zee bevat ook al dat speelse element:

*Hebban olla vogala nestas hagunnan, hinase
hic anda thu.* Letterlijk vertaald: hebben alle vogels nesten begonnen, behalve ik en jij. Vermoedelijk is het de beginregel van een liefdeslied geweest: Alle vogeltjes zijn begonnen hun nestjes te bouwen, wanneer gaan jij en ik daaraan beginnen?

Bent u het met mij eens dat niet alleen moderne literatuur interessant kan zijn? Laat ik nog maar wat uit de oude doos te voorschijn halen. Het is niet allemaal zo zwaarwichtig als sommigen denken.

Het volgende is van Staring:

De langdradige preek

*Ik ging bij A. ter preek; Z. onder 's mans gehoor
Mee luisterend, begint mij aan te stoten,
En mompelt: „Goede kost, maar met lang
nat begoten!”
Men dient ze 't best op een vergiettest voor.”*

De Genestet schreef iets waarom u kunt glimlachen of de wenkbrauwen fronsen:

terloops.....

door P. C. van Wijk - Zaltbommel

Het verloren schaap

indrukken van een
aangepaste kerkdienst
voor
geestelijk gehandikapt

Ik maakte een tijdje geleden een kerkdienst mee voor geestelijk gehandikapt. Het was de eerste keer en die eerste keer was wel wat laat.

Ik wil proberen er iets van te vertellen. Het stimuleert u misschien om ook eens zo'n dienst mee te maken.

Het was allemaal wat anders dan we gewend zijn. Na het welkomstwoord werden er muziekinstrumenten uitgedeeld en terwijl er gezongen werd „zolang er mensen zijn op aarde” werd er met de instrumenten spontaan muziek gemaakt. Muziek, ja, ook al zal er

Uitzetten (aan onze ketterjagers)

*„Zet ze uit de kerk!” zo roept gij luid.
Zet liever gij uw kerk wat uit!*

En wat denkt u van het volgende:

Verdraagzaamheid

*Wat meer verdraagzaamheid! Voorwaar,
De strijd wordt onbehaaglijk!
Ook wij zijn wel verdraagzaam — maar
De rest is onverdraaglijk!*

Ook dominee Revijs kon aardig uit de hoek komen:

Aan een dichter

*Gij vraagt mij of het boek dat gij hebt
uitgegeven
Niet waardig zij, Quintijn, om eeuwiglijk
te leven?
't Moet eeuwig zijn, Quintijn, want ik en zie
daarin
Terwijl dat ik het lees, noch einde, noch begin.*

—o—

Na dit, nogal „speelse” begin, hoop ik de volgende keer in te gaan op een vraag van een lezer: Haalt u niet véél meer uit verhalen en gedichten dan de schrijvers erin gestopt hebben? Wie iets van het „spel-element” in de literatuur heeft gezien, begrijpt nu misschien ook al wel, in welke richting mijn antwoord zal gaan. Ik eindig met de spreuk die ik heb overgenomen van de middeleeuwse dichteres Hadewijch:

Vaart wel, ende levet schone!

aan de techniek wel wat hebben mankeerd.

*Zolang de mensen woorden spreken,
zolang wij voor elkaar bestaan,
zolang zult Gij ons niet ontbreken,
wij danken U in Jezus' naam.*

—o—

Dan zongen de gering in aantal zijnde niet-geestelijk gehandikapt. Zolang wij voor elkaar bestaan . . . Maar dan moeten er voortaan wel wat meer mensen naar zo'n dienst komen!

—o—

Nadat er kaarsen waren aangestoken kwam de vertelling over het verloren schaap. Er hingen een aantal tekeningen, verschillende schapen, maar één blad papier was leeg: wég schaap.

En toen? Lees u Lukas 15 : 3-7 even. Na lang zoeken wordt het schaap gevonden. Jezus immers laat al die beste en brave schapen, zoals u en ik, in de steek om dat éne schaap te zoeken. En de mensen in de kerk zongen: 'Heb je al gehoord van dat ene schaapje, heb je al gehoord van dat verloren schaap, de herder gaat het zoeken vlug en hij brengt het bij de kudde terug. Zoek maar mee, zoek maar mee'. Nu, er werd gezocht, tot in één van de zalen in het kerkgebouw toe. En daar was het verloren schaap opeens, een zwart nog wel, en het werd zo maar onder de preekstoel neergezet.

—o—

Helmich was er ook. Kent u hem nog? Een paar jaar geleden heb ik eens over hem geschreven. M'n vriend Helmich is inmiddels bijna zestien jaar. Toen de dominee vroeg wie dat schaap wel zou hebben weggemaakt, had hij zijn antwoord klaar: de tollenaar!

Een schuldige was dus gauw gevonden. Wat dat betreft is Helmich niet anders dan anderen. Zo doen u en ik toch ook? De schuld leggen op iemand die toch al wel wat op z'n geweten heeft. Dat is toch gemakkelijk?

Helmich mag dan geestelijk gehandikapt zijn, de weg naar God is voor hem dezelfde als voor mij. We moeten, zoals die jongen in de kerkdienst het zei toen hij de preek ging navertellen, maar op de verkeersborden letten. En als we Jezus eens kwijt zijn, moeten we ons maar goed realiseren dat wij de verkeerde kant zijn opgegaan. Niet Jezus is dan weg, maar wij zijn dan kwijt.

—o—

We hebben in de dienst ook gebeden en ieder kreeg de gelegenheid om te zeggen voor wie of voor wat gebeden moest worden. En zo baden we voor de armen en eenzamen en voor Huibertje die ziek was en we vroegen God of er geen oorlog komt en of er eten voor alle mensen is.

Verloren schapen zijn we van tijd tot tijd allemaal. We lopen allemaal wel eens weg. Behalve Helmich dan, want toen de dominee hem vroeg of hij er ook wel eens van door ging, was hij zeer beslist in zijn antwoord: hij niet, maar zijn vriendje wel. Nou, om dat te bedenken hoef je niet gehandikapt te zijn. Zullen we met elkaar eens lachen om onze geestelijke volwaardigheid?

—o—

Een geestelijk gehandikapte heeft vaak niet in de gaten dat er met hem of haar iets is. Maar de ouders hebben dat wel. Bij hen zit ook weer zo'n geheim waarover ik de laatste weken al meer schreef. Het hebben van een geestelijk gehandikapt kind betekent verdriet en vreugde. Helmich hoeft niet te worden als een kind, hij is en blijft een kind en heeft daarom weinig moeite met het dienen van God. Hij doet het wel eens op zijn manier, maar weglopen zoals dat zwarte schaap zal hij niet doen. Dat is een grote troost voor hen die rondom hem zijn. De ander zien is niet gemakkelijk, het geheim in het leed van een ander onthullen is moeilijk. Waarom? Omdat wij zo vaak van Jezus weglopen, zwarte schapen zijn.

Rectificatie

Prof. dr H. J. Jager maakte mij erop attent, dat dr A. Dondorp, door mij genoemd en geciteerd in het artikel: „Een stem uit het verleden en haar betekenis voor het heden”, nog leeft! Navraag bij de familie leverde metterdaad de bevestiging van dit bericht op. Ik bied hierbij mijn excuus aan dr Dondorp aan voor de gemaakte fout en hoop, dat hij nog verschillende levensjaren uit Gods goede hand ontvangen mag! Prof. Jager breng ik dank voor zijn korrigerende reactie!

O.M.

boekbespreking

„Van Synagoge tot
Nieuwtestamentische
Eredienst”,
van F. Mul,
Uitg. J. Boersma B.V.,
Enschede.
Prijs geb. f 17,50.

In dit met foto's geïllustreerde boek van de Berkumse vrijgemaakte predikant wordt een vrij uitvoerige en diepgaande behandeling geboden van de ontwikkeling van de synagoge naar de eredienst van vandaag.

Zonder oppervlakkig te worden wordt duidelijk gemikt op het eenvoudige gemeentelid als lezer. Er wordt heel wat wetenswaardigs geboden over de volgende zaken: het ontstaan van de synagoge, de verhouding synagoge-tempel, het bewaren van de profetie in de synagoge, de dienst in de synagoge, de ombuiging van de tempel- en synagogedienst door Christus' Middelaarswerk, de eredienst van de nieuwtestamentische gemeente als profetisch, priesterlijk en koninklijk, muziek en zang in de eredienst en het kerkelijk jaar. Alles bij elkaar: stof genoeg. De manier van behandelen is jammer genoeg niet altijd even boeiend. De schrijftant is ook niet erg inspirerend. Er zijn dingen die irriteren, o.a. het veelvuldig werken met aanhalingstekens om woorden, die dat echt niet nodig hebben. Zo direkt al in het Voorwoord, waar tot tweemaal toe het woord probleem van aanhalingstekens wordt voorzien, alsof de schrijver zich excuseert voor een ongepast woord.

Het is een compleet raadsel waarom in een zinsnede als „een overzicht van de gang van de liturgie” de woorden overzicht en gang van aanhalingstekens moesten worden voorzien.

Ook wordt er in dit boek wat hinderlijk veel geciteerd. En worden de aangehaalde schrijvers soms erg onvolledig aangeduid, b.v. binnen 10 regels „Van der Waal” naast „dr. R. Schippers”. Van dergelijke slordigheden wemelt het boek. Het maakt daardoor een onverzorgde indruk. Jammer van de toch wel interessante stof.

Wie er belang in stelt zal echt wel wat van zijn gading vinden, hoewel geen nieuwe gezichtspunten worden geboden. De schrijver is zelf kennelijk wel geïnspireerd door de studie van dr. R. Boon over „De Joodse wortels van de christelijke eredienst” (waarom

geen uitgever en jaartal vermeld?), maar neemt er ook weer behoorlijk afstand van.

C. P. Plooy, Ede

Aan onze kinderen

*Laat in uw mond
een vertelling zijn,
ook wij waren
vertellenderwijs.*

*Er zou zoveel
verloren zijn,
straks,
in Zijn dag,
als er één was,
die het niet wist:
dat Hij komt,
als er één zou
zwijgen,
terwijl het hosanna
weerklonk.*

G. boogaard

Uit: Met dank aan de Joden!

Uitgeverij G. F. Callenbach, Nijkerk

kerknieuws

Almere-Haven — In Almere-Haven hopen wij zondag 4 november a.s. een extra feestelijke dienst te houden.

Op deze dag is het 1 jaar geleden dat wij hier onze kerkdiensten begonnen.

Alle belangstellenden zijn van harte welkom, speciaal zij die overwegen zich in Almere te vestigen.

In de loop van dit jaar is onze gemeente gegroeid van 23 naar 36 leden waarvan 20 belijdende leden. Nog dit jaar zullen zich voorzover nu bekend nog twee gezinnen in Almere vestigen.

Met de R.ij.P. zijn we inmiddels gesprekken begonnen over de mogelijkheid tot kerkbouw in Almere-Stad.

Het christelijk onderwijs beschikt over een kleuter-lagere school met inmiddels vijf leerkrachten, terwijl in augustus 1980 de tweede school haar poorten opent.

Voor het voortgezet onderwijs is een stichting „interkerkelijk voortgezet onderwijs” in oprichting. Deze stichting i.o. heeft een optie op een stuk grond van 4 ha. in de nabijheid van het toekomstige station Almere-Stad.

Spanje en Zuid-Amerika — Duzenden Bijbels en duizenden boeken worden elk jaar ter beschikking gesteld van kerken en zendingsposten en van jaar tot jaar nemen de aantallen, die nodig zijn toe.

Vijftientig jaar geleden is dit werk begonnen. De regering van Franco had de hele voorraad Bijbels van het Bijbelgenootschap in Madrid geconfisqueerd en na enige tijd ging Bijbelschaarste optreden. In die situatie ontstonden de betrekkingen tussen Spanje en Rijswijk en al spoedig gingen veel zusterkerken financieel hulp bieden om de stroom van Bijbels en boeken op gang te houden en te vergroten. Zo werd de aanslag van de boze op de kleine gemeenten in Spanje verijdeld.

Later breidde het werk zich uit tot Zuid-Amerika. Op vele plaatsen in verschillende landen werden Bijbelkringen gevormd en werden velen bereikt, die zich van alle religie hadden afgekeerd. Ds Juan Sanz in Madrid doet het vertaalwerk uit het Nederlands en stelt zes keer per jaar het tijdschrift „En la Calle Recta”, het Spaanse In de Rechte Straat, samen. Daarnaast onderwijst hij een kleine groep van belangstellenden in het Evangelie. In Chili zijn er Ds Humberto Casanova en Ds Guillermo Serrano die vertaalwerk uit het Engels verzorgen.

Heel veel brieven bereiken ons van week tot week met verzoeken om toezending van Bijbels, boeken en brochures, met vragen om raad en brieven vol dankbaarheid en goede berichten over de zegenrijke uitwerking van de Bijbel- en literatuurverspreiding. Een centrum van activiteit is Recife in Brazilië. Vervolgens Santiago en Concepción in Chili, Lima in Peru, Quito in Ecuador, Bogotá in Columbia en Mexico City. Vanuit deze grote steden reikt het werk het binnenland in. Onze kerken mogen helpen de Here in de Spaans sprekende landen bekend te maken. Hoe zouden die mensen daar Hem anders kunnen aanroepen. Zij kennen Hem niet en geloven niet in Hem. Hoe zouden zij in Hem kunnen geloven als ze niet van Hem gehoord hebben, als niemand predikt? (Rom. 10 : 14). Er is op dit moment een tekort van circa f 30.000,—. Wil het werk ongestoord voortgang hebben dan moet er spoedig hulp opdagen. Deze nood willen wij U bekend maken. Moge de Here Uw harten neigen tot deze mede-arbeid Gods.

De Spanje Commissie
Rijswijk Z.H.

Postrek. 210.453

P.S. Van heler harte ondersteunen wij deze dringende vraag van de kerk van Rijswijk voor haar Spanje-werk dat zeer uitgebreid is geworden.

Opening 4e studiejaar Nederlands Gereformeerd Seminarie — Het woord theologie is bron van vele en zeer oude misverstanden. Velen vereenzelvigen „theologie” met het Woord van God. Dat is een ernstige en gevaarlijke vergissing voor de gemeenten des Heren. Het

woord en de zaak „theologie” hebben we van de Grieken. Bij dezen was het wetenschap over God, alsof God te bestuderen ware. Deze Griekse denkwijze werd tot een strik aan vele Kerkvaders en dit spoor loopt door tot op deze dag gericht op wetenschappelijke analyse van de verhouding van God tot mens. Theologie als wetenschap is niet mogelijk, want ze is niet in staat recht te doen aan het Woord van God. De opleiding tot de Dienst des Woords dient het Woord in het centrum te hebben en niet de wetenschappelijke theologie.

Zo sprak drs A. Keizer op de openbare bijeenkomst van het Nederlands Gereformeerd Seminarie bij de aanvang van het vierde cursusjaar.

Ds L. W. G. Blokhuis had als voorzitter van het bestuur deze bijeenkomst geopend en gesproken over

het samenwerkende Kerk-zijn als een zaak van geloof, krachtig herinnerend aan Paulus' vermaan aan Timotheus inzake de zorg voor goede prediking.

Dr Balt tekende de eisen die overeenkomstig de Schrift aan de herders en leraars in de gemeenten gesteld moeten worden en ds J. C. Janse van Zaandam, voorzitter van de raad van de docenten, ging voor in gebed voor allen, die bij het Seminarie betrokken zijn.

Deze bijeenkomst werd vrijdag, 21 september jl. beëindigd met een gemeenschappelijk koffiedrinken alvorens het talrijk gezelschap weer huiswaarts trok.

Assen — Ds J. Kranenburg (die nu te Rolde woont) zal tijdelijk hulpdiensten verrichten in Assen.

Beroepbaar gesteld — Na gehouden praeparatoir examen is door de regio Enschede/Zwolle met algemene stemmen beroepbaar gesteld kand. M. H. T. Biewenga, Schuttevaerkade 9, 8021 DB Zwolle, tel. 05200-34002.

ADRESSEN

Ede — Scriba: M. H. Hummelen, Grietjeshof 27, 6721 VG Bennekom, tel. 08389-6685.

Zwijndrecht — Diakonie: A. D. Baan, Burg. de Bruinelaan 13, 3331 AB Zwijndrecht.

Winterswijk — Scriba: W. de Rijk, Beatrixplantsoen 5, Aalten.

Wijziging jaarboekje — Willem Smouter, secretaris van de Theologische Studie Begeleiding, is verhuisd. Van de Bas Backerlaan in Apeldoorn is hij verhuisd naar: IJsselstraat 105, 7333 HL Apeldoorn, tel. 055-410219.

nieuws uit breder kring

Internationaal Reformatorisch Verbond

Het Internationaal Reformatorisch Verbond (IRV) als de nederlandse afdeling van het International Association for Reformed Faith and Action (IARFA) heeft zaterdag 15 september jl. een ledenvergadering gehouden.

Op deze vergadering is bekend gemaakt dat de door het 'Comité Vrienden van Aix', onder auspiciën van het IRV voor de derde maal gevoerde actie tot financiële steun aan de Faculté Libre de Théologie Réformée te Aix-en-Provence (Fr.) ruim f 56.000,— heeft opgebracht.

Tijdens de vergadering is besloten om de door het IRV georganiseerde steunverlening aan reformatorische christenen die in moeilijke omstandigheden verkeren, in de vorm van literatuuruitzendingen, uit te breiden tot groepen in Brazilië en Spanje.

Tevens werd bekend dat er thans een mogelijkheid is gevonden om een dertigtal gereformeerde predikanten in en geïsoleerde, bijna onbereikbare positie in Oost-Europa van bijbelcommentaren in hun eigen taal te voorzien. De leden gaven volgaarne hun steun om van deze mogelijkheid gebruik te maken.

Tenslotte werd door prof. dr J. D. Dengerink, als voorzitter van de IARFA, bekendgemaakt dat het eerstvolgende internationale kongres van de IARFA gehouden zal worden van 16-21 augustus 1980 te Heverlee (België) over het thema „Thy kingdom come. The reclaiming of the land”.

De Nederlandse afdeling heeft als bestuur: Dr J. Klapwijk (voorz.), Corn. Beerninckstraat 98 te Mijdrecht (02979-4302); Drs B. Kee (secr.), Heemraadsingel 38 te Mijdrecht (02979-5030) en Dhr. J. v. Hove (penningm.), Da Costastraat 67 te Oss (04120-35830). Het gironummer is 290193 t.n.v. Internationaal Reformatorisch Verbond te Oss.

Theologische Hogeschool in Apeldoorn vernieuwd

Op vrijdag 14 september jl. namen de christelijke gereformeerde kerken de vernieuwde theologische hogeschool officieel in gebruik. Zoals bekend werd er al enige tijd aan het gebouw gewerkt, voor uitbreiding en vernieuwing. Naast die vernieuwing van de verouderde lokalen is het belangrijkste resultaat een nieuw lokaal in het oude deel van het gebouw erbij, twee lokalen in de nieuwbouw, een ontmoetingsruimte en een belangrijke uitbreiding van de bibliotheek.

Zonder al te veel plechtigheden

droeg de heer Schutte, lid van de bouwcommissie, het gebouw over aan de schoolgemeenschap. Hij haalde in zijn toespraak allerlei bijzonderheden uit de bouw aan. De burgemeester van Apeldoorn, een vertegenwoordiger van de studenten en van het college van hoogleeraren feliciteerden verder de hogeschool met deze uitbreiding.

Namens de Ned. Ger. kerkeraad van Apeldoorn droeg ouderling M. A. van Helden de opbrengst af van de in onze kerken gehouden inzameling voor de verbouwing van de hogeschool: veertigduizend gulden was de opbrengst. Dhr. van Helden stelde daarbij voor om deze bijdrage niet rechtstreeks in de grote pot te doen, maar er een aantal concrete aanschaffingen van te doen. Hij noemde daarbij onder andere een nieuw fotocopieërapparaat en de meubilering van de kamer voor de hoogleraren.

's Middags hield prof. van 't Spijker zijn rede bij de overdracht van het rectoraat onder de titel: „De strijd over het doctoraat in de theologie aan de universiteit te Bazel in 1535-1539”. Het betreft hier een strijd die destijds in de kerken te Bazel gevoerd werd over het belang van de titel van doctor in de theologie. Een aantal predikanten verzetten zich fel tegen de verplichtstelling van deze titel voor docenten, omdat ze vreesden voor een vermenging van geloof en wetenschap. „Aristoteles heeft niets met Paulus en Homerus niets met Jesaja te maken”, zo stelden zij. Prof. van 't Spijker belichtte uitvoerig de argumenten, waarmee de reformators Calvijn, Bucer en Capito probeerden hen van hun vrees af te helpen. Hij stelde verder aan het slot van zijn rede, dat de argumenten uit deze strijd, ondanks de gewijzigde omstandigheden, nog steeds van groot belang zijn. Het gaat namelijk nog steeds om de vraag naar het wetenschappelijk karakter van een geloofstheologie, om de vraag hoe je ervoor kunt zorgen dat een theologie voluit wetenschappelijk is en toch zaak van geloof blijft, van de kennis Gods.

GOED NIEUWS voor allen die Gods Woord liefhebben!

Tweede pakket met 7 series Bijbelstudies van ir. D. J. Christiaan.

EERSTE PAKKET: 1. De naam boven allen naam f 5,—; 2. 32 Geloofsmannen f 4,—; 3. Gennade en waarheid f 4,—; 4. 14 Brieven van Paulus f 5,—; 5. Het jaar 2000 f 3,—; 6. Gods geheimenissen f 3,—; 7. Christus in de Psalmen en de Profeten f 4,—. 7 series tegelijk slechts f 14,—.

TWEDE PAKKET: 1. Overdenkingen over de vier evangelieën 144 blz. f 6,—; 2. De Heilige Geest woont in ons f 3,—; 3. Lichtend uitzicht op morgen f 6,—; 4. De geestelijke wapenrusting f 3,—; 5. De Kerkgeschiedenis volgelucht f 4,—; 6. De Gemeente van Christus f 2,—; 7. Het gebed f 3,—. 7 series tegelijk f 12,—. **Beide pakketten totaal f 25,—.**

Alles franko na girostorting op 1793613 Bijbelcursus Oudewater P.B. 44.

Voor al uw
handels- en familiedrukwerk - boeken en folders
is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 - Zeist

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Drs H. de Jong;
H. Langerak;
Mr. dr J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds E. R. Postma;
Drs W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Kerknieuws en berichten over kerkelijke/christelijke activiteiten te zenden naar:

„Kerknieuws Opbouw”,
Brugakker 36-22,
3704 LP Zeist,
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-12452

Advertentieprijs:

35 ct per mm.
familieberichten
30 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementsprijs:

f 40,— per jaar of f 21,—
per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar
of f 60,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v. van
Geref. Persveren. Heem-
stede.

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november